

LIETUVOS MUZIKOS IR TEATRO AKADEMIJA
MUZIKOS FAKULTETAS
DŽIAZO KATEDRA

Kamilė Griušytė

TUPLETŲ RAIŠKA MUŠAMŲJŲ INSTRUMENTŲ EKSPRESIJAI

Studijų programa: Muzikos atlikimas (mušamieji instrumentai)

Magistro darbas

Darbo autorius:

Kamilė Griušytė

Darbo vadovas:

dr. Vytis Nivinskas

(parašas)

Vilnius, 2023

LIETUVOS MUZIKOS IR TEATRO AKADEMIJA

SAŽININGUMO DEKLARACIJA DĖL TIRIAMOJO RAŠTO DARBO

2023 balandžio 16 d.

Patvirtinu, kad mano tiriamasis rašto darbas (tema) „Tupletų raiška mušamųjų instrumentų ekspresijai“ yra parengtas savarankiškai.

1. Šiame darbe pateikta medžiaga nėra plagijuota, tyrimų duomenys yra autentiški ir nesuklastoti.
2. Tiesiogiai ar netiesiogiai panaudotos kitų šaltinių ir/ar autorių citatos ir/ar kita medžiaga pažymėta literatūros nuorodose arba įvardinta kitais būdais.
3. Su pasekmėmis, nustačius plagijavimo ar duomenų klastojimo atvejus, esu susipažinusi ir jas suprantu.

(Parašas)

Kamilė Griušytė

(Vardas, pavardė)

TURINYS

ĮVADAS.....	4
1. TUPLETAI.....	6
1.1. Ritminiai skiemenys.....	8
1.1.1. Kilmė ir istorija.....	8
1.1.2. Kodaly ir Takadimi sistemos.....	14
2. TUPLETŲ PANAUDOJIMAS KŪRYBOJE.....	21
2.1. Tupletų kaita pasaulio būgnininkų repertuare.....	21
2.2. Lietuvos būgnininkų apklausos analizė: tupletų praktika.....	25
IŠVADOS.....	28
LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	29
ŠALTINIŲ SĄRAŠAS.....	31

ĮVADAS

Tupletai muzikoje yra ritmai, kurie taktą dalina į nelygines dalis. Pavyzdžiui, 4/4 metro taktą - į trioles, kvintoles ar septoles. Norint suskirstyti takto dalis į tris, penkias ar septynias dalis, naudojame tupletus. Ši tema yra labai aktuali muzikantams ir ypač būgnininkams. Tupletai vis dažniau naudojami muzikantų tarpe, siekiant modernizuoti kūrybą ir atrasti naujus ritmo panaudojimo būdus. Galima rasti nemažai straipsnių anglų kalba, kaip išmokti panaudoti tupletus savo muzikoje ir kaip juos užrašyti. Joshas Merharas teigia, kad „išlavinę klausą girdėti kvintoles bei septoles garantuotai norėsite jas pradėti naudoti savo kūryboje, o su pakankamu kiekiu treniruočių raumenų atmintyje tupletai išliks kaip ir paprastos aštuntinės“¹ (Merhar 2020). Nickas Chenas savo straipsnyje aiškina, kaip naudoti trioles ir kitus tupletus². Taip pat keletas edukacinių straipsnių³ paaiškina, kas yra tupletai⁴ arba parodo kaip juos panaudoti grojant būgnais⁵. Būgnininkės Anika Nilles⁶ knyga *Pad Book* (2020) susidaro iš daugybės pratimų būgnininkams, kurie padeda įsisavinti tupletus tiek mintyse, tiek kūno raumenų atmintyje. Žinoma, informacijos anglų kalba apie tupletus yra nemažai, tačiau šiame darbe norėčiau atsakyti į visus klausimus vienoje vietoje: kas yra tupletai? Kas yra ritminiai skiemenys? Kaip išmokti panaudoti tupletus? Ir, žinoma, kaip tupletai stiprina ritminę raišką (pasitelkiant virtuoziskumą, estetiką ir pokyčių greitį)?

Šiame darbe bus tiriami tupletai ir jų panaudojimo būdai grojant mušamaisiais instrumentais, siekiant sustiprinti riminę raišką.

Šio tyrimo tikslas yra apibūdinti tupletus ir pagrįsti jų veiksmingumą stiprinant ritminę raišką, grojant mušamaisiais instrumentais.

---

¹ Merhar, J. *Sculpting Rhythms: Quintuplets and Septuplets*, 2020. Prieiga per internetą: <https://www.bostondrumlessons.com/bostondrumlessonsblog/2020/11/23/sculpting-rhythms-quintuplets-and-septuplets> [žiūrėta 2023 03 27]

² Chen, N. *How to use triplets and other tuplets in your music*, 2019. Prieiga per internetą: <https://splice.com/blog/incorporate-triplets-tuplets/> [žiūrėta 2023 03 25]

³ Hutchinson, R. *Tuplets*, 2021. Prieiga per internetą: <https://musictheory.pugetsound.edu/mt21c/Tuplets.html> [žiūrėta 2023 03 25]

⁴ Farrant, D. *What Are Tuplets In Music? A Complete Guide*, 2022. Prieiga per internetą: <https://hellomusictheory.com/learn/tuplets/> [žiūrėta 2023 03 26]

⁵ Taylor, S. *Quintuplet Drum Fill*, 2023. Prieiga per internetą: <https://www.drumeo.com/beat/quintuplet-drum-fill-lesson/> [žiūrėta 2023 03 30]

⁶ Anika Nilles (g. 1983) - vokiečių būgnininkė, kompozitorė, solo atlikėja ir muzikos edukatorė.

Tyrimo uždaviniai:

1. Išanalizuoti kas yra kvintolės ir kitų rūšių tupletai.
2. Įvardinti ritminių skiemenu/skaičių sistemas, įvertinti jų efektyvumą.
3. Išnagrinėti kokią įtaką tupletai daro ritminės raiškos stiprinimui.

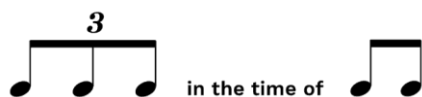
Darbe bus naudojamas aprašomasis, šaltinių/dokumentų analizės tiriamasis ir interpretacijų analizės empirinis metodai. Tyrime taikomas sisteminimas ir modeliavimas. Magistro darbo struktūra: įvadas, du skyriai, išvados, literatūros bei šaltinių sąrašas.

1. TUPLETAI

Sugebėjimas teisingai užrašyti arba skaityti ritmines natas yra svarbi muzikanto veiklos dalis. Užrašyti arba sugroti paprastus ritmus yra gana paprasta, bet kai pradedama domėtis sudėtingesne ritmika, galima ir suklysti. Todėl kiekvienam profesionaliam muzikantui, ypač ritminės muzikos srityje, būtina suprasti tupletus ir taikyti juos savo praktikoje.

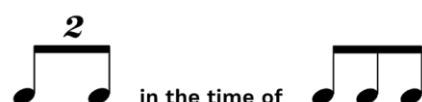
Muzikoje tupletai yra ritmai, kurie suskirsto taktą į tris, penkias, šešias ar septynias dalis. Pavyzdžiui, 4/4 metre galime lengvai padalinti natas į pusines, pusines - į ketvirtines, ketvirtines - į aštuntines, o pastarąsias į šešioliktines. Jei taktą norime padalinti į tris, penkias ar septynias dalis, naudojame tupletus, kurie leidžia takto dalį padalinti į minėtus nelyginius skaičius.

Yra daugybė skirtingų tupletų, naudojamų skirtingiems tikslams. Vienus sugroti yra sunkiau, kitus - lengviau. Dažniausiai naudojamas tupletas yra triolė. Triolė yra trys natos, grojamos dviejų aštuntinių, ketvirtinių ar pusinių natų laike. Norėdami nurodyti triolę virš natų parašome skaičių 3.

1 pav. Triolė ir aštuntinės⁷

Dupletai yra triolės priešingybė. Dupletai naudojami tada, kai metre takto dalis daliname į tris. Norėdami nurodyti dupletą virš natų rašome skaičių 2.

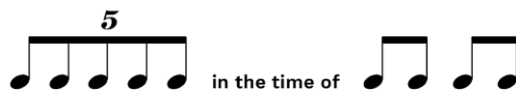
2 pav. Dupletas ir aštuntinės⁸

Kvintolė yra penkių natų grupė, kuri grojama keturių, dviejų arba aštuonių natų laike. Nurodymai kvintolę virš natų rašome skaičių 5.

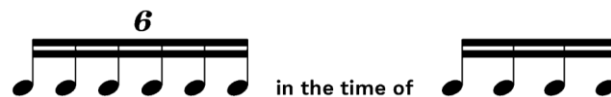
⁷ Farrant, D. *What Are Triplets In Music? A Complete Guide*, 2022. Prieiga per internetą: <https://hellomusictheory.com/learn/triplets/> [žiūrėta 2023 03 26]

⁸ Ibid.

3 pav. Kvintolė ir aštuntinės⁹

Sekstolė yra šešių natų grupė, kuri grojama keturių natų laike. Nurodydami sekstolę virš natų rašome skaičių 6. Pavyzdžiui, šešioliktinės sekstolės būtų grojamos keturių šešioliktinių laike.

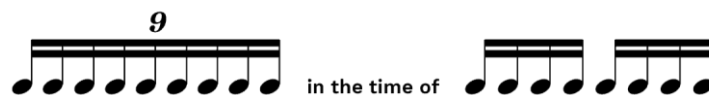

4 pav. Šešioliktinė sekstolė ir šešioliktinės¹⁰

Tas pats galioja septolėms ir nonupletams.

5 pav. Šešioliktinė septolė ir šešioliktinės¹¹

6 pav. Šešioliktinis nonupletas ir šešioliktinės¹²

Tupletai yra esminė muzikinio žymėjimo dalis. Be jų būtų sudėtinga arba kartais net neįmanoma užrašyti tam tikrus ritmus.

Žinoma, jei rašote muzikos kūrinį, kuriame triolės natūraliai skirstosi pagal takto dalis, reikėtų naudoti 6/8, 9/8 arba 12/8 metrus. Pavyzdyje, pateiktame žemiau, abu taktai skamba vienodai, nors ir yra užrašyti skirtingai.

---

⁹ Farrant, D. *What Are Tuplets In Music? A Complete Guide*, 2022. Prieiga per internetą: <https://hellomusictheory.com/learn/tuplets/> [žiūrėta 2023 03 26]

¹⁰ Ibid.

¹¹ Ibid.

¹² Ibid.

7 pav. Triolės 2/4 metre ir aštuntinės 6/8 metre¹³

Tupletai yra ritmai, suskirstantys takto dalis į nelygines dalis. Jie būna įvairių rūšių: dupletai, triolės, kvintolės, sekstolės, septolės, nonupletai. Natose tupletai žymimi užrašant virš jų atitinkamą skaičių ir yra naudojami siekiant pridėti įvairovės bei sudėtingumo ritmams muzikoje.

1.1. Ritminiai skiemenys

Ritminiai skiemenys muzikoje yra metodai, naudojami mokyti(s) ritmo. Sistemose natų vertėms priskiriami tam tikri skiemenys, žodžiai arba skaičiai, norint pavaizduoti skirtingas ritmines trukmes. Naudojantis šiomis sistemomis mokiniai gali lengviau suprasti ritmą ir jį pritaikyti grojant instrumentu.

1.1.1. Kilmė ir istorija

Ritminis skiemenų naudojimas gali būti siejamas su XIX a. prancūzų matematiku Pierre'u Galinu¹⁴, kurio ritmo pedagogikos sistema buvo naudojama nuo ankstyvojo XIX a. Prancūzijoje (1844 m. sistema buvo paskelbta knygoje¹⁵). Pierre'o kolega Aimé Paris¹⁶ su muzikologu Emile Chevé¹⁷ vėliau tuos skiemenis pritaikė trims skirtingoms sistemoms. Šis metodas dabar mums žinomas kaip Galin-Paris-Chevė metodas arba prancūzų laiko-vardų (angl. *French Time-Names*) sistema (jų ritminius skiemenis vėliau Kodály ir kiti pritaikė savo methoduose).

Ritminių skiemenų sistema gali būti padalinta į tris kategorijas:

1. Sistemos, kuriose žodžiai vartojami kaip skiemenys;

---

¹³ Farrant, D. *What Are Triplets In Music? A Complete Guide*, 2022. Prieiga per internetą: <https://hellomusictheory.com/learn/triplets/> [žiūrėta 2023 03 26]

¹⁴ Pierre'as Galinas (1786–1822) - prancūzų muzikos švietėjas.

¹⁵ Knygą *Système Élémentaire de Musique Vocale* išleido Pierre Galin, o parašė Sébastien-Charles Le Maître.

¹⁶ Aimé Paris (1798–1866) - prancūzų mokslininkas.

¹⁷ Emile Chevé (1804–1864) - prancūzų muzikologas.

2. Skaičiais pagrįstos sistemos;
3. Sistemos, kuriose naudojami originalūs skiemenys.

Svarbu atskirti simboliškai paremtus ir takto dalimis paremtus skiemenis. Kai skiemenys priklauso nuo natos vertės metre, skiemenų sistema yra paremta takto dalimi. Kai natų vertės yra pakeičiamos konkrečiu garsu/skiemeniu, neatsižvelgiant į natos poziciją metre, sistema paremta simboliškai.

Galimo originali, pirmoji anksčiau paminėta sistema prancūziškiems žodžiams priskyrė tinkamą skiemenų skaičių natų vertėms, o ją naudoti yra įmanoma tik su labai paprastomis ritminėmis figūromis. Šioje sistemoje ketvirtinėms buvo priskirtas žodis „noir“ (liet. juoda), dviems aštuntinėms - „cro-che“ (liet. aštuntinė), pusinėms - „bla-anch“ (liet. balta), o keturios šešioliktinės tariamos „dou-ble cro-che“ (liet. dviguba aštuntinė).

Paprastas žodžiais pagrįstas požiūris apima natų giedojimą su jų formaliais vardais, pavyzdžiui, aštuntinės natos dainuojamos kaip „eighth“ (liet. aštuntinė). Sistema lengvai išmokstama, bet, kadangi pavadinimas tiesiogiai siejasi su objektu, tas, kas naudojasi šia sistema, yra priverstas susikoncentruoti į individualias trukmes vietoj to, kad išgyventų muziką frazėmis. Be to, natos pavadinimas kartais susideda iš daugiau skiemenų, nei reikia natos trukmei reprezentuoti. Pavyzdžiui, „quar-ter“ (liet. ketvirtinė) turi du skiemenis, tačiau ketvirtinė reprezentuoja vieną takto dalį (4/4 metre). Taigi, žodis „eighth“ (liet. aštuntinė) galėtų reprezentuoti takto dalį, takto dalies dalį ar net jo subdivizijas.

Skaičiais pagrįstos sistemos. Daugelio Amerikos muzikantų naudojamas metodas yra „1-e-and-a“ sistema, kur skaičiai pažymi stipriąsias takto dalis (takto dalimis paremta sistema), o žodžiai naudojami reprezentuoti subdivizijoms. Pavyzdžiui, 4/4 metre keturios ketvirtinės būtų sakomos kaip „1-2-3-4“, šešioliktnių grupė vienoje ketvirtinėje būtų „1-e-and-a“, o šešios aštuntinės 6/8 metre būtų sakomos kaip „1-2-3-4-5-6“.

8 pav. Šešioliktnių grupė skaičiais pagrįstoje sistemoje¹⁸

¹⁸ Benayas, J., López, E. *Rhythm Syllables: Systems for reading rhythms in the classroom*, 2022. Prieiga per internetą: <https://listenplaycreate.wordpress.com/2022/11/03/rhythm-syllables-systems-for-reading-rhythms-in-the-classroom/> [žiūrėta 2023 03 30]

Nors sistemą ir lengva išmokti, ji nėra priimtina kalbant apie muzikinės teorijos mokymą, nes, Palkki teigia (pagal Taggart, 1989)¹⁹, kad “studentai turi matyti ritmą natose tam, kad galėtų susieti tinkamus skaičius *macro* takto dalyse”. *Macro* takto dalis yra esminis nuolat išliekantis muzikos pulsas. Mikro takto dalys yra subdivizijos *macro* takto dalyse. Pavyzdžiui, 6/8 metre *macro* takto dalys galėtų pasirodyti pirmoje ir ketvirtoje natose, o mikro takto dalys - visose šešiose aštuntinėse.

9 pav. 6/8 taktas skaičiais pagrįstoje sistemoje²⁰

“1-e-and-a” sistema buvo sukurta naudoti paprastame metre ir yra paremta takto dalimis.

Eastmano²¹ sistemoje taip pat naudojami skaičiai, tačiau kartu su originaliais skiemenimis. Skaičiai panaudojami parodyti takto dalis (takto dalimis paremta sistema), pavyzdžiui, jei taktas 4/4 metre, jame rasime skaičius 1, 2, 3, 4. Aštuntinei naudojamas skiemuo “te”, o šešioliktinėms - “1-ti-te-ta” (skaičius gali būti kitoks, priklausomai nuo takto dalies).

10 pav. 4/4 taktas pagal Eastmano sistemą²²

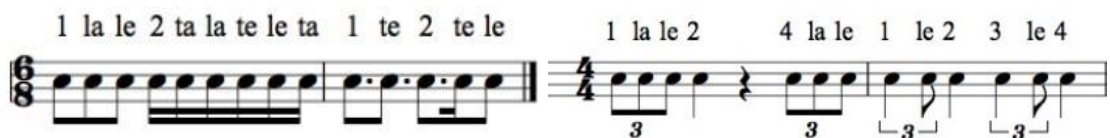
Triolės arba trys aštuntinės sudėtiniame metre tariamos „1-la-le”, o šešios šešioliktinės - „1-ta-la-te-le-ta“.

¹⁹ Palkki, J. *Journal of Music Theory Pedagogy: Rhythm syllable pedagogy: A historical journey to Takadimi via the Kodály method*, 2010, 110. Prieiga per internetą: https://www.researchgate.net/profile/Joshua-Palkki/publication/263542088_Rhythm_syllable_pedagogy_A_historical_journey_to_Takadimi_via_the_Kodaly_method/links/0deec53b2f3eea853a000000/Rhythm-syllable-pedagogy-A-historical-journey-to-Takadimi-via-the-Kodaly-method.pdf [žiūrėta 2023 04 20]

²⁰ Benayas, J., López, E. *Rhythm Syllables: Systems for reading rhythms in the classroom*, 2022. Prieiga per internetą: <https://listenplaycreate.wordpress.com/2022/11/03/rhythm-syllables-systems-for-reading-rhythms-in-the-classroom/> [žiūrėta 2023 03 30]

²¹ Julius Eastmanas (1940–1990) - amerikiečių kompozitorius, pianistas, vokalistas.

²² Brown, J. *The Eastman System*, 2016. Prieiga per internetą: <https://uhsband.com/assets/PDFs/eastmansystem.pdf> [žiūrėta 2023 03 25]

11 pav. 6/8 aštuntinių bei šešioliktinių taktai ir 4/4 taktai su triolėmis pagal Eastmano sistemą²³

Eastmano sistema gali būti naudojama ir tupletams. Pavyzdžiui, kvintolę siūloma tarti „1-ta-ta-ta-ta”, o septolę - „1-ta-ta-ta-ta-ta-ta-ta“. Toks skaičiavimo būdas nėra labai patogus, nes skiemenys nesikeičia ir sunku nuspėti nuskambėjusių natų skaičių.

12 pav. kvintolių ir septolių tarimo pavyzdys pagal Eastmano sistemą²⁴

Sistemos, kuriose naudojami originalūs skiemenys. Anglas Johnas Curwenas²⁵ pritaikė prancūziškų žodžių sistemą anglų kalbai. Šioje sistemoje buvo raidžių kombinacija, o tos raidės reiškė natą (D - natai do, R - natai re ir t.t.). Skyrybos ženklai buvo skirti ritmui ir takto dalių pažymėjimui. Pavyzdžiui, dvitaškis prieš raidę reikštų silpną akcentą. Taškas tarp raidžių reikštų aštuntinių ritmą, o taškai su kableliais - šešioliktinių ritmą. Pavyzdžiui, D,D.D,D: būtų grojamos keturios šešioliktinės natos ant pirmos mažorinės dermės natos. D :R :M - trys ketvirtinės do, re ir mi. Curweno institutas dar šiandien egzistuoja Kenterneryje, Anglijoje, tačiau ritmo skaitymo sistemos pakito. Curwenas taip pat sukūrė solfedžio rankų ženklus, kuriuos ir mes naudojame per muzikos pamokas mokyklose.

XIX a. pabaigoje atsirado eksperimentų su keliomis šios sistemos variacijomis, o kai kurios buvo publikuotos Lutherio W. Masono²⁶ knygoje *The New First Music Reader: Preparatory to Sight Reading*. 1889 m. versija siūlė originalius skiemenis. Balsio pasikeitimai antroje takto dalyje buvo pritaikyti tam, kad stiprioji takto dalis būtų tvirtesnė. 4/4 metre

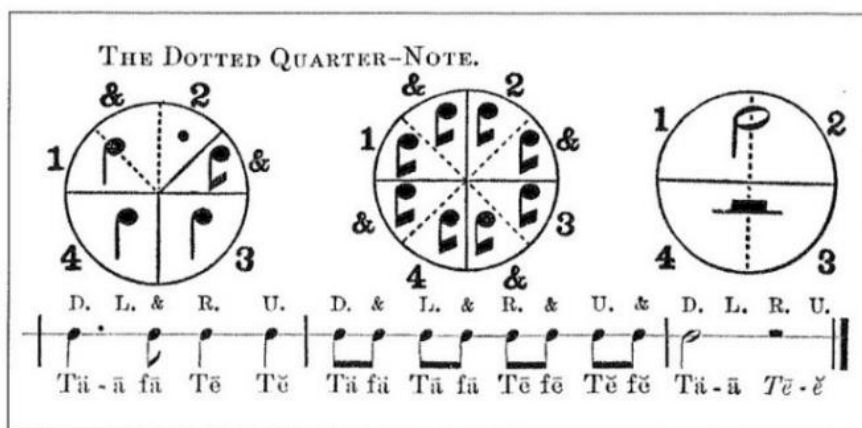
²³ Brown, J. *The Eastman System*, 2016. Prieiga per internetą: <https://uhsband.com/assets/PDFs/eastmansystem.pdf> [žiūrėta 2023 03 25]

²⁴ Ibid.

²⁵ Johnas Curwenas (1816–1880) - anglų muzikos švietėjas.

²⁶ Lutheris W. Masonas (1818–1896) - amerikiečių muzikos pedagogas.

keturios ketvirtinės buvo tariamos „ta-ta-te-te“, keturios aštuntinės į pirmą ir antrą takto dalį tariamos „ta-fa-ta-fa“, o keturios aštuntinės į trečią ir ketvirtą takto dalį - „te-fe-te-fe“.

13 pav. Pavyzdys iš Masono *The New First Music Reader*²⁷

Pastebėtina, kad kartu su ritmo skiemenimis Masonas naudoja ir pyrago formos grafiką, kuri paaiškina skirtingas natų vertes, ir instrukcijas dirigavimui (D = žemyn, L = į kairę, R = į dešinę, U = į viršų). Ši sistema paremta originaliais skiemenimis.

Masono mentorius Lowellas Masonas²⁸ taip pat modifikavo Curweno skiemenų sistemą XIX a. viduryje. “Masono sistema buvo itin sudėtinga, todėl dėl nuolatinių pakitimų atsirado supaprastinta prancūzų laiko-vardų sistema - metodas, šiuo metu naudotinas nedidelio kiekio mokytojų Amerikoje.“, teigia Palkki (pagal Ester 2010)²⁹. Kitaip nei skiemenys, pritaikyti Lutherio Masono, supaprastinta sistema yra paremta takto dalimis, nes takto dalis nuolat tariama „ta“, nepriklausomai nuo metro.

²⁷ Mason, L. W., *The New First Music Reader: Preparatory to Sight Reading*, 1889, 17. Prieiga per internetą: https://books.google.co.uk/books?id=9jBCAAAIAAJ&printsec=frontcover&hl=en&redir_esc=y#v=onepage&q&f=true [žiūrėta 2023 04 11]

²⁸ Lowellas Masonas (1792–1872) - amerikiečių muzikos režisierius, bankininkas.

²⁹ Palkki, J. *Journal of Music Theory Pedagogy: Rhythm syllable pedagogy: A historical journey to Takadimi via the Kodály method*, 2010, 114. Prieiga per internetą: https://www.researchgate.net/profile/Joshua-Palkki/publication/263542088_Rhythm_syllable_pedagogy_A_historical_journey_to_Takadimi_via_the_Kodaly_method/links/0deec53b2f3eea853a000000/Rhythm-syllable-pedagogy-A-historical-journey-to-Takadimi-via-the-Kodaly-method.pdf [žiūrėta 2023 04 20]

14 pav. Supaprastinta prancūzų laiko-vardų sistema³⁰

Jamesas Frosethas³¹ ir Albertas Blaseris³² paskelbė savo fonetinę ritmo skiemenų sistemą 1979 m.³³ Jų sistema paremta takto dalimis, nes skiemenys, tariami kiekvienai *macro* takto daliai („du“), nuolat išlieka, nepriklausomai nuo mikro takto dalies. Skirtingi skiemenys pažymi ritmą tarp takto dalių. Keturios aštuntinės 2/4 metre yra tariamos „du-de, du-de“. Aštuonios šešioliktinės 2/4 metre - „du-ta-de-ta, du-ta-de-ta“, o šešios aštuntinės 6/8 metre - „du-da-di, du-da-di“.

15 pav. 2/4 taktai pagal Frosetho ir Blaserio sistemą³⁴

16 pav. 6/8 taktai pagal Frosetho ir Blaserio sistemą³⁵

Ši sistema labai panaši į Edwino Gordono³⁶ sistemą, tačiau pastaroji buvo paskelbta 1980 m. Gordono knygoje³⁷ ir šių originalių skiemenų idėja priklauso Frosethui ir Blaseriui, nors dauguma mokslininkų priskiria ją Gordonui.

³⁰ Palkki, J. *Journal of Music Theory Pedagogy: Rhythm syllable pedagogy: A historical journey to Takadimi via the Kodály method*, 2010, 114. Prieiga per internetą: https://www.researchgate.net/profile/Joshua-Palkki/publication/263542088_Rhythm_syllable_pedagogy_A_historical_journey_to_Takadimi_via_the_Kodaly_method/links/0deec53b2f3eea853a000000/Rhythm-syllable-pedagogy-A-historical-journey-to-Takadimi-via-the-Kodaly-method.pdf [žiūrėta 2023 04 20]

³¹ Jamesas Frosethas - amerikiečių profesorius emeritas, muzikos pedagogas.

³² Albertas Blaseris - amerikiečių profesorius emeritas, muzikos pedagogas.

³³ Froseth, J., Blaser, A. *Improvise in Popular Jazz Idioms*, 1979.

³⁴ Grunow, R., F. *The Evolution of Rhythm Syllables in Edwin Gordon's Music Learning Theory*, 2010, 103. Prieiga per internetą: <http://www-usr.rider.edu/~vrme/v16n1/volume2/visions/spring11> [žiūrėta 2023 04 20]

³⁵ Ibid.

³⁶ Edwinas Gordonas (1927–2015) - tyrinėtojas, mokytojas, autorius, redaktorius.

³⁷ Gordon, E. *Learning Sequences in Music: Skill, Content, and Patterns*, 1980.

Per ilgą laiką buvo sukurta daugybė sistemų, bet ne visos jos naudojamos šiandien. Dabar pasaulyje vis dar plačiai mokoma pagal Gordoną, *French-Time-Names* bei skaičių sistemas. Vis dėlto efektyviausiomis bei žinomiausiomis sistemomis yra laikomos Kodály ir Takadimi sistemos.

1.1.2. Kodály ir Takadimi sistemos

Kodály ir Takadimi sistemos yra laikomos efektyviomis ir tinkamomis naudoti muzikiniam ugdymui dėl savo pedagoginio požiūrio, solfedžio ir ritminių skiemenų, lankstumo ir prisitaikymo bei pasaulinio pripažinimo.

Vengrų kompozitorius ir pedagogas Zoltánas Kodály³⁸ tikėjo, kad muzikinis išsilavinimas studentus galėtų sudominti ties dvasiniu, kultūriniu bei emociniu lygmeniu. Dėl šių vertybių Kodály ir jo sekėjai sukūrė Kodály metodą, kurį iki šių dienų tebenaudoja muzikos mokytojai.

Kodály metodas yra požiūris į muzikos išsilavinimą su idėja, kad muzika turėtų būti socialinė bei kultūrinė patirtis. Šio metodo požiūris toks, kad muzikinių konceptų, kūrybiškumo bei bendradarbiavimo turėtų būti mokoma grupinėse muzikos pamokose, ypač mokant mažus vaikus. Anot šio metodo, muzikos mokytojai turėtų pabrėžti muzikinę medžiagą, kuri yra susijusi su studentų kultūra ir paveldu.

Zoltánas Kodály metodą išvystė Vengrijoje XX a. pirmoje pusėje. Kai jis studijuodamas sulaukė pilnametystės, muzikavimo buvo mokoma taip: dėstytojas susėsdavo su keletu studentų ir pabrėždavo Bacho, Mozarto, Haydną ir Beethoveno - visi jie buvo vokiečiai - darbus. Nors kai Kodály mokėsi meno muzikos Budapešte ankstyvaisiais 1900-aisiais, jis susižavėjo tradicinėmis vengrų liaudies dainomis ir net bendradarbiavo su ryškiausiu XX a. kompozitoriumi Béla'u Bartóku³⁹. Kodály pradėjo matyti muzikinių įgūdžių vertę mokant liaudies muzikos priemonėmis, kurių studentai buvo paveikti nuo ankstyvaus amžiaus. Jis manė, kad muzikinio raštingumo gali mokyti per dainavimą skaitant iš natų, solfedžio ir jo studentų gimtosios kalbos dainų žodžių. Plėtodamas mokymo metodus Kodály pasirinko socialinį, kinestetinį požiūrį į muziką, kuris galėtų veikti ir pradinėje mokykloje, ir

---

³⁸ Zoltánas Kodály (1882–1967) - vengrų muzikologas, etnomuzikologas, pedagogas.

³⁹ Béla'as Bartókas (1881–1945) - vengrų kompozitorius, pianistas, etnomuzikologas.

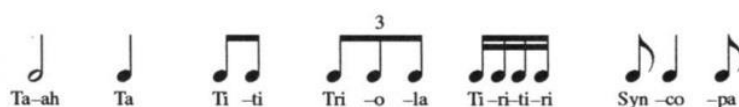
konservatorijoje. 1945 metais Kodály idėjos tapo oficialia Vengrijos mokyklų mokymo programos dalimi, o muzikos pradinės mokyklos, kuriose buvo mokoma Kodály metodo, per ateinančią dešimtmetį sparčiai plito. Per daugelį metų Kodály požiūris į muzikos mokymą pelnė tarptautinį pripažinimą ir sulaukė gerbėjų visame pasaulyje. Norint tinkamai mokyti Kodály metodo, reikia laikytis keleto pagrindinių principų:

1. Mokymasis dainuojant. Anot Kodály, žmogaus balsas yra pagrindinis instrumentas ir jis turėtų būti pagrindinis muzikinio lavinimo elementas. Mokiniai turėtų įgyti muzikinio raštingumo per dainuojamą solfedžio (taip pat žinomą kaip *solfa*), naudojant kilnojamojo do (angl. *movable do*) sistemą (kilnojamojo do sistemoje kiekvienas solfedžio skiemuo atitinka ne natą, bet dermės laipsnį: pirmasis mažorinės gamos laipsnis visada dainuojamas kaip “do”, antrasis kaip “re” ir t.t.).
2. Rankų ženklai. Solfedžio ir dainavimas gali būti papildyti rankų ženklais, kuriuos sukūrė anglų pedagogas Johnas Curwenas, įtakotas Kodály.
3. Ritminiai įgūdžiai. Ritminių modelių (įskaitant sveikąsias, pusines, ketvirtines, aštuntines, šešioliktines bei įvairius tupletus) skaitymas turi būti mokomas kartu su tonaliniu solfedžio.
4. Bendradarbiavimas. Kodály manė, kad kūrybiškumas ir bendradarbiavimas yra būtini muzikiniam ugdymui ir gali būti išryškunami grupinėse muzikos pamokose. Muzikos studentai turėtų bendradarbiauti vieni su kitais praktikose, pradedant plojimu, choriniu dainavimu ir instrumentiniu akompanimentu.
5. Kultūriniai ryšiai. Muzikos instruktoriai turėtų akcentuoti liaudies muziką (netgi pop dainas) mokinio gimtąja kalba, kad sukurtų vidinį ryšį su muzika.

Muzikos mokytojai paprastai naudoja Kodály metodą klasėse, kur mokinių grupės mokosi pagrindinių muzikos elementų, tokių kaip mažorinės, minorinės gamos ir ritminiai modeliai. Kodály muzikinio ugdymo tikslas yra suteikti studentams tiesioginį ryšį su muzika ir padaryti, kad niekada neatrodytų, jog tai yra tiesiog sausas akademinis pratimas. Netgi gana pažengusių temų, tokių kaip sinkopės, kontrapunktas ir improvizacija, galima mokyti naudojant Kodály konceptą. Kodály švietimo draugijos teikia literatūrą ir pratimus, padedančius muzikos mokytojams sukurti Kodály mokymo programą savo muzikos mokiniams.

Yra daugybė Kodály sistemos variacijų, bet ritmo skaičiavimas „ta, ti-ti“ skiemenimis yra plačiai naudojamas ir priimtinas. Kiekviena ketvirtinė vadinama „ta“, o aštuntinė - „ti-ti“.

Šešioliktinės iš pradžių buvo vadinamos „tiri-tiri“, bet dažnai pakeičiamos skiemenimis „tika-tika“. Galima spekuliuoti, kad „tiri“ buvo lengviau ištarti žmonėms, kalbantiems vengrų ar kitomis europietiškomis kalbomis. Pasikeitimas į „tika“ galėjo nutikti dėl anglakalbių arba tiesiog tokie skiemenys labiau primena pučiamųjų instrumentų garsą bei artikuliaciją. Šioje sistemoje kiekviena nata turi atskirą skiemenį, neatsižvelgiant į takto dalį, todėl ji paremta simboliais. Vienas iš tupletų - triolė - Kodály sistemoje tariama skiemenimis „tri-o-la“.

17 pav. Skirtingų verčių natų tarimas pagal Kodály sistemą⁴⁰

Kitų tupletų tarimo ši sistema nesiūlo. Orientuota į pradinių mokyklų mokymo programas, ši sistema neapima lygio, kurio reikalauja universitetų programos. Be to, ji orientuota į natų vertes, naudojamas su dažniausiai naudojamais metrais (su ketvirtinėmis natomis paprastame, pavyzdžiui, 4/4 metre arba ketvirtinėmis su tašku sudėtiniame, pavyzdžiui, 6/8 metre)⁴¹.

Kodály metodas turi panašumų su kitu muzikinio ugdymo stiliumi, kurį XX a. pradžioje – viduryje sukūrė vokiečių Carlos Orffas⁴². Pagrindinė Orffo metodo idėja yra muzika, judėjimas ir kalba. Jo sistemoje žodžiai vartojami kaip skiemenys, pavyzdžiui, dvi aštuntinės tariamos „apple“ (liet. obuolys), keturios šešioliktinės - „watermelon“ (liet. arbūzas), taigi mokiniai pritaiko natūralius šnekamuosius žodžius ritmams. Galima naudoti bet kokius žodžius, jeigu jie turi atitinkamus skiemenis ir ritmą. Šioje sistemoje vietoj skiemenų naudojami žodžiai, kaip ir preitame poskyryje aptartose kitose dvejose sistemose. Kodály ir Orffas siekė mokyti muzikos socialiniu, tyrinėjančiu būdu. Tačiau Orffo metodas pabrėžia improvizaciją, o Kodály mokymas vis dar akcentuoja esamus muzikinio kanono kūrinius, nors ir pateikiamus kitaip nei tradiciniame muzikiniame ugdyme. Kodály savo mokyme laikėsi ypatingai į Vengriją orientuoto požiūrio, o Orffas akcentavo vokiečių kultūrą ir paveldą.

⁴⁰ Hoffman, R., Pelto, W., White, J. *Takadimi: A-Beat Oriented System of Rhythm Pedagogy*, 1996, 11. Prieiga per internetą: <http://www.takadimi.net/documents/TakadimiArticle.pdf> [žiūrėta 2023 04 02]

⁴¹ Ibid, 9.

⁴² Carlos Orffas (1895–1982) - vokiečių kompozitorius.

Takadimi yra Richardo Hoffmano, Williamo Pelto ir Johno W. White'o⁴³ 1996 m. sukurta sistema, skirta išmokyti įgauti ritmo įgūdžių. Takadimi sistema, grindžiama ritminiais simboliais, pasiskolintais iš klasikinės pietų Indijos karnatinės muzikos, naudoja skiemenis metre ir vakarietiškame tonaliniame ritme⁴⁴. Verta paminėti, kad dar prieš atsirandant Takadimi sistemai pietų Indijos klasikinės muzikos ritmika labai įtakėjo vakarų muzikantus, pradedant Johnu Coltrane'u⁴⁵, Johnu McLaughlinu⁴⁶ ir Mahavishnu Orchestra⁴⁷ dar XX a. 7-ajame ir 8-ajame dešimtmečiuose. Žemiau nurodytame pavyzdyje matoma indų klasikinės muzikos ritminė piramidė.

1: Tha

2: Tha ka

3: Tha ki ta

4: Tha ka di mi

5: Thaka Thakita

6: Thaka Thakadimi

7: Thakita Thakadimi

8: Thakadimi Thakajonu

9: Thakadimi Thaka Thakita

18 pav. Takto dalių dalinimas indų klasikinėje muzikoje⁴⁸

---

⁴³ Richardas Hoffmannas, Williamas Pelto, Johnas W. White'as - muzikos teoretikai.

⁴⁴ Vakarietiškas tonalinis ritmas – ritminės struktūros, dažniausiai naudojamos Vakarų klasikinėje ar populiariojoje muzikoje. Jam būdingos pasikartojančios ritminės figūros ir vienodo metro laikymasis. Išlaikoma pastovi pulsacija (pvz., 4/4 metre pabrėžiama pirma ir trečia takto dalis) ir naudojamos sinkopės, akcentai, subdivizijos.

⁴⁵ Johnas Coltrane'as (1926–1967) - amerikiečių džiazo saksofonistas ir kompozitorius.

⁴⁶ Johnas McLaughlinas (g. 1943) - anglų gitaristas ir kompozitorius.

⁴⁷ Mahavishnu Orchestra - džiazo *fusion* grupė, susikūrusi 1971 m.

⁴⁸ Chan, N. *Nonuplets in Indian Classical Music Rhythms (NINE Subdivisions per Beat!)*, 2021. Vaizdo įrašas. Prieiga per internetą: https://www.youtube.com/watch?v=XXfMBG8vkZI&ab_channel=NeilChanMusic [žiūrėta 2023 04 14]

Takadimi sistemoje *macro* takto dalys visada įgarsinamos skiemeniu „ta“. Mikro takto dalių skiemenys visada yra „ta-di“ ir „ta-ka-di-mi“. Naudojant šią sistemą, akcentuojama *macro* takto dalis, todėl sistema paremta takto dalimis. Tai yra susiję su sistemomis, kurias savo darbuose naudojo Frosethas su Blaseriu ir kiti muzikos tyrėjai. Tačiau Hoffmanas, Pelto ir White'as mano, kad iš daugelio esamų sistemų jie pasinaudojo geriausiomis savybėmis ir jas suderino, kad sudarytų tokią sistemą, kuri geriausiai atitiktų jų pačių išsikeltus tikslus. Takadimi yra panašus į Kodály metodą ir abi sistemos gali būti atsekamos iki XIX a. prancūzų laikovardų sistemos. Kodály sukurta sistema nuo Takadimi skiriasi tuo, kad skiemenis priskiria konkrečioms natų trukmėms, neatsižvelgiant į jų vietą takto dalyje, ir yra paremta originaliais skiemenimis. Pavyzdžiui, aštuntinė nata vadinama skiemeniu „ti“, nesvarbu, ar ji yra takto pagrindinėje dalyje (*macro*), ar viduryje (mikro). Teigiama, kad Kodály metodas buvo skirtas naudoti pradiniame lygmenyje ir daugelis kritikų tvirtina, kad jo negalima išplėsti iki aukštesnio lygio mokymui. Philipas Tacka ir Michaelas Houlahanas, ekspertai, studijavę Kodály metodą Millersville universitete, teigė, kad „Takadimi ritmo sistema išsprendžia problemas, susijusias su Kodály ritmo skiemenimis. Manome, kad jei Kodály būtų gyvas šiandien, jis tikrai paskatintų savo mokinius ir kolegas naudoti Takadimi sistemą.“⁴⁹ (Row 2016).

Patys sistemos autoriai savo knygoje teigia:

Kaip ir visose sistemose, mūsų šiuo metu yra selektyvi, ką pabrėžti ir kai kuriose srityse reikalauja kompromisų, tačiau mes tikime, jog ji išvengia arba sumažina daugelį ankstesnių sistemų trūkumų ir puikiai tinka dėstyti ritmą universitetuose. Sistema pakankamai paprasta pirmiesiems kursams, bet ir pakankamai išsami, kad būtų galima išspręsti naujausių muzikos stilių su poliritmais bei sudėtiniais metrais klausimus.⁵⁰ (Hoffman, Pelto, White 1996: 14).

Takadimi sistemoje yra du susijusių skiemenų rinkiniai – vieni paprastam laiko padalijimui, o kiti sudėtiniam.

---

⁴⁹ Row, D. *Rhythm Syllable Systems – What to Use and Why!*, 2016. Prieiga per internetą: <https://makemomentmatter.org/classroom-ideas/rhythm-syllable-systems-what-to-use-and-why/> [žiūrėta 2023 04 11]

⁵⁰ Hoffman, R., Pelto, W., White, J. *Takadimi: A-Beat Oriented System of Rhythm Pedagogy*, 1996, 14. Prieiga per internetą: <http://www.takadimi.net/documents/TakadimiArticle.pdf> [žiūrėta 2023 04 02]

23 pav. Takadimi pratimas 6/8 metre⁵⁵

22 ir 23 pavyzdžiai, pavaizduoti skirtinguose metruose, naudoja tuos pačius skiemenis, nors notacija skiriasi. „Kaip rodo šie pratimai, sistemos taikymas atitinka mūsų pirminį pedagoginį tikslą, pabrėžiant struktūras ir muzikinius gestus.“, teigia sistemos autoriai (Hoffman, Pelto, White 1996: 16)⁵⁶.

Tiek Kodály, tiek Takadimi metodai yra žinomi ir plačiai naudojami muzikos mokytojų visame pasaulyje. Kodály sistema, sukurta vengrų pedagogo Zoltano Kodaly, orientuota į solfežio, dainavimo bei ritminius pratimus ir dažniausiai naudojama mokyti vaikams ar pradedantiems mokytis muzikos. Takadimi sistema, kurią sukūrė muzikos teoretikai Richardas Hoffmanas, Williamas Pelto bei Johnas W. White’as, daugiausiai orientuota į ritmo mokymąsi, instrumentinę muziką. Be to, Kodály sistema yra paremta simboliais, o Takadimi – takto dalimis. Abi sistemos savo srityje veiksmingos, todėl kurią naudoti priklauso nuo mokymo tikslų bei mokinių poreikių.

⁵⁵ Hoffman, R., Pelto, W., White, J. *Takadimi: A-Beat Oriented System of Rhythm Pedagogy*, 1996, 17. Prieiga per internetą: <http://www.takadimi.net/documents/TakadimiArticle.pdf> [žiūrėta 2023 04 02]

⁵⁶ Ibid, 16.

2. TUPLETŲ PANAUDOJIMAS KŪRYBOJE

Tupletai dažnai naudojami įvairiuose muzikos žanruose ir grojant įvairiais instrumentais. Naudojant tupletus kūrinyje ar improvizacijoje muzika praturtinama išraiškingumu, tampa estetiškesnė ir modernesnė garso prasme. Viso pasaulio būgnininkai praktikuoja takto dalinimą į nelygines dalis, praturtindami skambesį ir dažnai tuo išsiskirdami iš kitų.

2.1. Tupletų kaita pasaulio būgnininkų repertuare

Anika Nilles grojimo stilius išsiskiria stipriu ritmo pajautimu (angl. *groove*), technikos subtilumu, unikaliu skambesiu ir sugebėjimu panaudoti tupletus taip, kad jie skambėtų lengvai. Kūrinys *Alter Ego* iš pirmojo albumo *Pikalar* (2017) buvo antrasis atlikėjos išleistas kūrinys kaip singlas. Jis yra parašytas mušamiesiems instrumentams, o fone skambanti muzika naudojama kaip fonograma, kurioje - nemažai elektronikos.

Alter Ego prasideda aštuntinių su šešioliktinėmis ritmu ir jau po kelių taktų nuskamba kvintolių intarpas (angl. *break*). Mokantis groti žemiau pavaizduotą kvintolių taktą gan patogų būtų naudoti Takadimi sistemą ir tarti „ta-ka-di-mi-ti“ arba naudoti skaičių sistemą ir skaičiuoti 1-2-3-1-2 (3+2) arba 1-2-1-2-3 (2+3). Pati Anika savo knygoje *Pad Book* siūlo naudoti Konnakol sistemą⁵⁷ ir kvintoles tarti ta-ka-di-mi-di (nuo Takadimi skiriasi tik paskutiniu skiemeniu).

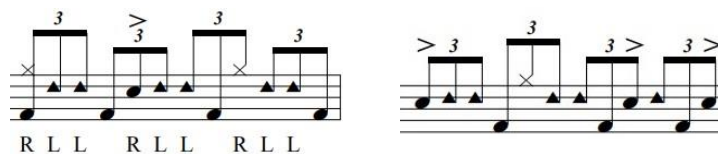
24 pav. Pražios ritmas ir kvintolių intarpas Anikos Nilles kūrinyje *Alter Ego*⁵⁸

Kadangi kūrinyje pagrindinis instrumentas yra būgnai, nuolatinė ritmo pulsacija ilgam neužsilieka. Visame kūrinyje nuskamba nemažai triolių. Žemiau pavaizduotos triolės grojamos per skirtingas mušamųjų komplekto vietas, todėl sunku išlaikyti triolinę pulsaciją nepažymint

⁵⁷ Konnakol sistema - Pietų Indijos karnatinės muzikos skiemenų atlikimo menas mušamiesiems instrumentams.

⁵⁸ Buell, T. Anika Nilles kūrinio *Alter Ego* transkripcija, 2015.

pirmųjų kiekvienos ketvirtinės triolių. Čia būtų patogu naudoti Takadimi sistemą („ta-ki-da“), Anikos siūlomą Konnakol sistemą („ta-ki-te“) arba skaičių sistemą (1-2-3).

25 pav. 23-24 taktai Anika Nilles kūrinyje *Alter Ego*⁵⁹

Itin virtuoziškas Anikos septolių panaudojimas matomas kūrinyje *Mister*, kuris taip pat yra iš pirmojo atlikėjos albumo. Mokantis groti septytos žemiau nurodyto pavyzdžio pirmame takte pagal rankų grupavimą būtų galima naudoti skaičių sistemą ir skaičiuoti 1-2-3-1-2-3-4 (3+4 arba 3+2+2). Naudoti Takadimi skiemenų sistemą ir tarti „ta-va-ki-di-da-ma-ti“ būtų ne tiek patogu, nes tariant tokius skiemenis galvoje lyg ir skamba 4+3, vietoj 3+4, kaip ir Konnakol sistemos “ta-ka-ta-ka-di-mi-di”. Antrame takte Takadimi ir Konnakol sistema arba skaičiavimas 4+3 (arba 2+2+3) septynolėms jau tiktų.

26 pav. šešioliktinės septolės ir sekstolės Anikos Nilles kūrinio *Mister* 43-44 taktuose⁶⁰

Nonupletų Anika Nilles savo kūryboje kol kas dar nenaudojo, bet savo knygoje siūlo keletą pratimų nonupletams, o tarimą jiems pritaikė taip pat Konnakol sistemoje – „ta-ki-te-ta-ki-te-ta-ki-te“ (3+3+3).

Benny Grebas⁶¹ yra vienas iš būgnininkų, grojančių įvairių žanrų muziką. Jo pirmajame albume *Grebfruit* (2005) susimaišo džiazas, roko, fanko bei soulo žanrai. To paties pavadinimo kūrinys albume susideda iš paties būgnininko įrašytų kelių balsų, skambančių lyg pučiamieji, būgnų komplekto ir gitaros improvizacijos.

Pirmoje kūrinio pusėje pasirodantys tupletai – retkarčiais sugrojamos šešioliktinės triolės.

⁵⁹ Buell, T. Anika Nilles kūrinio *Alter Ego* transkripcija, 2015.

⁶⁰ Woods, O. *Anika Nilles Drumeo Festival Performance - Drum Transcription*, 2020. Vaizdo įrašas. Prieiga per internetą: https://www.youtube.com/watch?v=Ur1UrzdePJY&t=4s&ab_channel=OllieWoods [žiūrėta 2023 04 12]

⁶¹ Benny Grebas (g. 1980) - vokiečių būgnininkas, dainininkas, kompozitorius, solo atlikėjas, muzikos edukatorius.

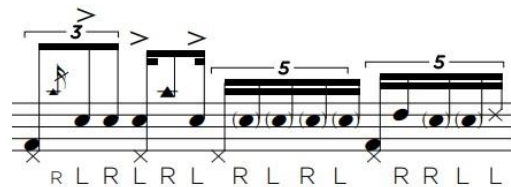

30 pav. 17 natų tupletai Mark Guiliana improvizacijoje⁶⁷

Šis taktas grojamas 4/4 takte, todėl 17 natų turi nuskambėti per trijų ketvirtinių + vienos aštuntinės laiką. Pagal rankų išdėstymą būtų patogu skirstyti šį tupletą po 4 ir tarti „ta-ka-di-mi“ tris kartus, o ketvirtąjį – „ta-ka-di-mi-ti“ arba naudoti skaičių sistema ir skaičiuoti iki keturių, o paskutiniu kartu – iki penkių.

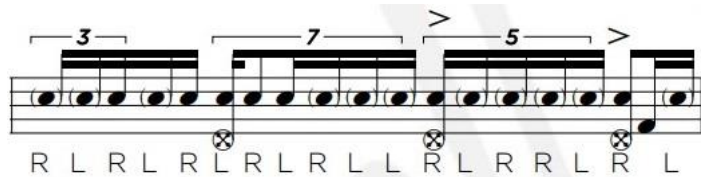
Dennisas Chambersas⁶⁸ 2020 m. atliko Roberto Sputo Searightso⁶⁹ kūrinį *Loose Screws*, kuriame panaudojo nemažai tupletų. Viso kūrinio metu nuskamba daug triolių, sekstolių, kvintolių bei keletas septolių.

31 pav. 126 taktas Denniso Chamberso dainos *Loose Screws* atlikime⁷⁰

Grojant aukščiau pavaizduotas šešioliktines kvintoles galima naudoti Takadimi metodą, o norint naudoti skaičių sistemą būtų patogus skaičius kombinuoti 2+3 ir 3+2.

Vėliau Dennisas panaudoja ir septoles, o žemiau parodytame pavyzdyje matoma tupletų kaita. Antra septolės nata aštuntinė, todėl tariant skiemenis reikėtų turėti tai omenyje ir vienos natos nesugroti. Pasirinkus ne skiemenis, čia septolė būtų 3+4, o kvintolė – 2+3.

32 pav. 163 takto antra pusė Denniso Chamberso dainos *Loose Screws* atlikime⁷¹

⁶⁷ Buell, T. Mark Guiliana *Instagram Post from 8.17.2022* transkripcija, 2023.

⁶⁸ Dennisas Chambersas (g. 1959) -amerikiečių būgnininkas.

⁶⁹ Robertas Sputas Searightas (g. 1975) - amerikiečių būgnininkas, kompozitorius ir prodiuseris.

⁷⁰ Buell, T. Dennis Chambers *Zildjian LIVE 2020* transkripcija, 2020.

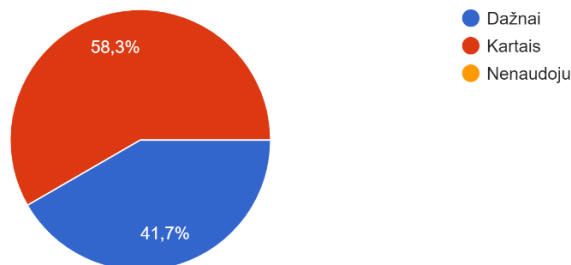
⁷¹ Ibid.

Yra dar daugybė būgnininkų, naudojančių tupletus savo kūryboje, nors, paanalizavus žinomų būgnininkų transkripcijas matoma, kad dauguma labiausiai naudoja trioles bei sekstoles. Kvintolių ir septolių panaudojimas kiek retesnis, nors ne toks retas, kaip nonupletų. Triolės su sekstolėmis paprasčiau sugrojamoms, bet galbūt naudojamos dažniau dėl natūralesnio santykio su muzika bei yra lengviau suvokiamos klausytojui. Kvintolės, septolės bei nonupletai yra daug komplikuočiau ritminės figūros, reikalaujančios didesnių techninių įgūdžių. Žinoma, dauguma žymių būgnininkų turbūt turi reikalingus įgūdžius sugroti, pavyzdžiui, nonupletus, tačiau retame kūrinyje tokia ritminė figūra tikėtų.

2.2. Lietuvos būgnininkų apklausos analizė: tupletų praktika

Apie tupletus ir jų panaudojimą buvo apklausta 12 Lietuvos būgnininkų. Kai kurie apklaustieji yra profesionalai, o kiti – studentai, besimokantys mušamųjų specialybės. Apklausos rezultatai atskleidžia tokius parametrus: kiek būgnininkų Lietuvoje naudoja tupletus ir kokius jų tipus renkasi, kokiomis skaičių/skiemenų sistemomis jie remiasi ir ar jas naudoja savo praktikoje, taip pat kokius būgnininkus jie žino, dažniausiai naudojančius tupletus.

Ar dažnai naudojate tupletus savo grojime?
12 atsakymų

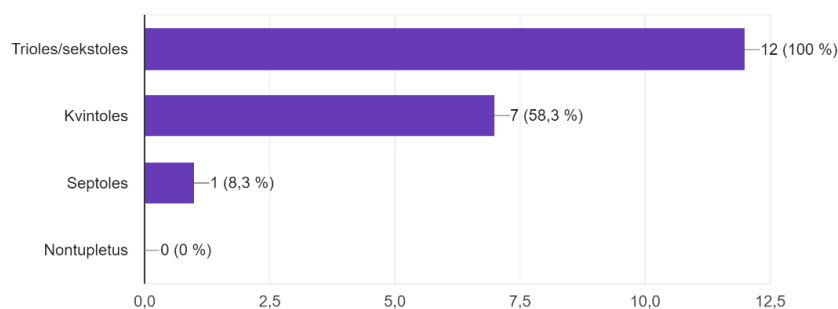

33 pav. Lietuvos būgnininkų apklausos rezultatai: tupletų naudojimas

Į klausimą „ar dažnai naudojate tupletus savo grojime?“ 5 būgnininkai atsakė „dažnai“ ir 7 – „kartais“. Niekas neatsakė, kad tupletų nenaudoja.

Jei atsakėte "dažnai" arba "kartais", kokius tupletus dažniausiai naudojate?

12 atsakymų

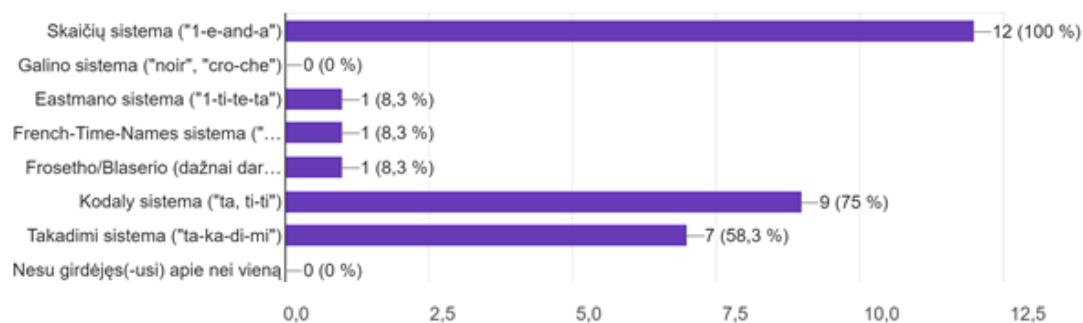

34 pav. Lietuvos būgnininkų apklausos rezultatai: tupletų tipai

Dažniausiai apklaustieji naudoja trioles, sekstoles ir kvintoles. Nonupletų iš apklaustųjų nenaudoja niekas – šiuos tupletus sunku aptikti ir pasaulio būgnininkų kūryboje.

Apie kurias iš žemiau paminėtų skiemenų/skaičių sistemų esate girdėję?

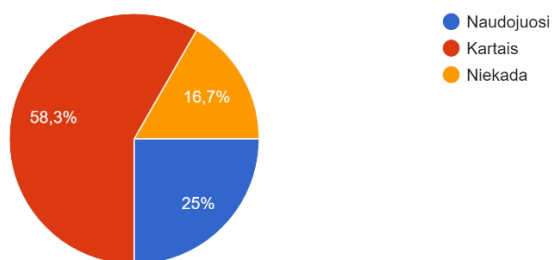
12 atsakymų

35 pav. Lietuvos būgnininkų apklausos rezultatai: skaičių/skiemenų sistemos

Visi apklaustieji yra girdėję apie skaičių sistemą, o dauguma ir apie Takadimi bei Kodaly metodus. Kitos sistemos Lietuvos būgnininkų tarpe nėra tokios populiarios.

Ar naudojate aukščiau minėtomis sistemomis, mokydamiesi groti tupletus?
12 atsakymų

36 pav. Lietuvos būgnininkų apklausos rezultatai: skaičių/skiemenų sistemų panaudojimas

3 būgnininkai atsakė, kad naudojami prieš tai minėtomis sistemomis, mokydamiesi groti tupletus. 7 būgnininkai sistemomis naudojami kartais, o 2 – niekada.

Paskutinio klausimo „Kokius žinote būgnininkus, sklandžiausiai naudojančius tupletus (Lietuvoje/užsienyje)?“ atsakymų įvairovė yra didžiulė. Buvo paminėti šie užsienio būgnininkai: Antonio Sanchezas, Vinnie Colaiutas, Juanas Carlosas Mendoza, Markas Guiliana, Larnellas Lewisas, Tommy Burnsas, Anika Nilles, Aaronas Spearsas, Mike'as Manginis, Mattas Garstka, Jay'us Postonesas, Eugene'as Ryabchenko, Ericas Moore'as, Richardas Spavenas, Chrisas Colemanas, Steve'as Smithas, Marcusas Gilmore'as, Johnas Bonhamas, Virgilas Donati.

Apklaustieji mano, kad šie Lietuvos būgnininkai sklandžiai naudoja tupletus: Arkadijus Gotesmanas, Marijus Aleksa, Augustas Baronas, Dainius Kažukauskas, Tuomas Räsänenas.

IŠVADOS

1. Muzikoje kvintolės ir kiti tupletai yra ritmai, kurie taktą dalina į nelygines dalis, pavyzdžiui, 4/4 metro taktą - į trioles, kvintoles, sekstoles, septoles ar nonupletus. Norint suskirstyti takto dalis į tris, penkias ar septynias dalis, naudojame tupletus. Tupletai yra esminė muzikinio žymėjimo dalis. Be jų būtų sudėtinga arba kartais net neįmanoma užrašyti tam tikrus ritmus. Ši tema yra labai aktuali muzikantams ir ypač būgnininkams. Tupletai vis dažniau naudojami muzikantų tarpe, siekiant modernizuoti kūrybą ir atrasti naujus ritmo panaudojimo būdus.
2. Norint išmokti tinkamai panaudoti tupletus, verta žinoti ritminių skiemenų sistemas. Ritminiai skiemenys muzikoje yra metodai, naudojami mokyti(s) ritmo. Sistemose natų vertėms priskiriami tam tikri skiemenys, žodžiai arba skaičiai, norint pavaizduoti skirtingas ritmines trukmes. Naudojantis šiomis sistemomis mokiniai gali lengviau suprasti ritmą ir jį pritaikyti grojant instrumentu. Dauguma jų buvo aptartos darbe: skaičių, Galino, Eastmano, *French-Time-Names*, Frosetho-Blaserio, Konnakol, Kodály, Takadimi sistemos. Šių metodų efektyvumas priklauso nuo konteksto ir asmeninių poreikių, be to, kiekviena sistema turi tiek privalumų, tiek trūkumų. Mokantis tupletų labiausiai rekomenduojama taikyti skaičių sistemą arba Takadimi skiemenų metodą, nes šios sistemos palankiausias tupletams ir yra plačiai naudojamos visame pasaulyje.
3. Šiuolaikinėje muzikoje pastebimas vis dažnesnis tupletų panaudojimas, ypač būgnininkų tarpe. Paanalizavus žinomų būgnininkų grojimą galima teigti, kad jau nei vienas šiuolaikinis kūrinys neapsieina be triolių ar sekstolių, o būgnininkų improvizacijose dažnai aptinkama ir kvintolių ar septolių. Tinkamai panaudojus tupletus grojant instrumentu, atlikėjo muzikinė kalba tampa estetiškesnė, įvairesnė ir modernesnė. Norint virtuiziškai naudoti tupletus, juos reikėtų praktikuoti(s) su skaičių ar pasirinkta skiemenų sistema. Geriausiai žinomi būgnininkai, virtuiziškai naudojantys tupletus savo kūryboje, yra Anika Nilles, Benny Grebas, Markas Guiliana, Dennisas Chambersas ir daug kitų. Darbe atlikta Lietuvos būgnininkų apklausa patvirtino, kad būgnininkai savo grojime tupletus naudoja dažnai, kas tikrai praturtina jų raišką.

LITERATŪROS SĀRAŠAS

1. Adams, R. *A Review of Rhythm Counting Systems*, 2014. Prieiga per internetu: <https://mramusicplace.net/2014/03/19/a-review-of-rhythm-counting-systems/> [žiūrēta 2023 03 25]
2. Benayas, J., López, E. *Rhythm Syllables: Systems for reading rhythms in the classroom*, 2022. Prieiga per internetu: <https://listenplaycreate.wordpress.com/2022/11/03/rhythm-syllables-systems-for-reading-rhythms-in-the-classroom/> [žiūrēta 2023 04 11]
3. Brown, J. *The Eastman System*, 2016. Prieiga per internetu: <https://uhsband.com/assets/PDFs/eastmansystem.pdf> [žiūrēta 2023 03 25]
4. Chen, N. *How to use triplets and other tuplets in your music*, 2019. Prieiga per internetu: <https://splice.com/blog/incorporate-triplets-tuplets/> [žiūrēta 2023 03 25]
5. Farrant, D. *What Are Tuplets In Music? A Complete Guide*, 2021. Prieiga per internetu: <https://hellomusictheory.com/learn/tuplets/> [žiūrēta 2023 03 26]
6. Grunow, R., F. *The Evolution of Rhythm Syllables in Edwin Gordon's Music Learning Theory*, 2010. Prieiga per internetu: <http://www-usr.rider.edu/~vrme/v16n1/volume2/visions/spring11> [žiūrēta 2023 04 20]
7. Hoffman, R., Pelto, W., White, J. *Takadimi: A-Beat Oriented System of Rhythm Pedagogy*, 1996. Prieiga per internetu: <http://www.takadimi.net/documents/TakadimiArticle.pdf> [žiūrēta 2023 04 02]
8. Hutchinson, R. *Tuplets*, 2021. Prieiga per internetu: <https://musictheory.pugetsound.edu/mt21c/Tuplets.html> [žiūrēta 2023 03 25]
9. *Kodály Versus Orff Rhythm Syllable System*, 2021. Prieiga per internetu: <http://www.plum-rose-publishing.com/plum-rose-publishing-music-education-blog/kodaly-versus-orff-rhythm-syllable-system#/> [žiūrēta 2023 04 11]
10. Mason, L. W. *The New First Music Reader: Preparatory to Sight Reading*, 1889. Prieiga per internetu: https://books.google.co.uk/books?id=9jBCAAAIAAJ&printsec=frontcover&hl=en&redir_esc=y#v=onepage&q&f=true [žiūrēta 2023 04 11]

11. Masterclass internetinio puslapio personalas. *Kodály Method Guide: 5 Principles of the Kodály Method*, 2022. Prieiga per internetą: <https://www.masterclass.com/articles/kodaly-method-guide> [žiūrėta 2023 03 23]
12. Merhar, J. *Sculping Rhythms: Quintuplets and Septuplets*, 2020. Prieiga per internetą: <https://www.bostondrumlessons.com/bostondrumlessonsblog/2020/11/23/sculpting-rhythms-quintuplets-and-septuplets> [žiūrėta 2023 03 25]
13. Nilles, A., *Alfred. Vokietija: Pad Book*, 2020.
14. On Music Dictionary. *Movable Do*, 2016. Prieiga per internetą: <https://dictionary.onmusic.org/terms/2264-movable-do> [žiūrėta 2023 03 25]
15. Palkki, J. Journal of Music Theory Pedagogy: *Rhythm syllable pedagogy: A historical journey to Takadimi via the Kodály method*, 2010. Prieiga per internetą: https://www.researchgate.net/profile/Joshua-Palkki/publication/263542088_Rhythm_syllable_pedagogy_A_historical_journey_to_Takadimi_via_the_Kodaly_method/links/0deec53b2f3eea853a000000/Rhythm-syllable-pedagogy-A-historical-journey-to-Takadimi-via-the-Kodaly-method.pdf [žiūrėta 2023 04 20]
16. Row, D. *Rhythm Syllable Systems – What to Use and Why!*, 2016. Prieiga per internetą: <https://makemomentsmatter.org/classroom-ideas/rhythm-syllable-systems-what-to-use-and-why/> [žiūrėta 2023 04 11]
17. Taylor, S. *Playing grooves using triplets*, 2023. Prieiga per internetą: <https://www.drumeo.com/beat/quintuplet-drum-fill-lesson/> [žiūrėta 2023 03 30]
18. Varley, P. Disertacija *An Analysis of Rhythm Systems in the United States: Their Development and Frequency of Use By Teachers, Students, and Authors; and Relation to perceived Learning Preferences*, 2005. Prieiga per internetą: <https://irl.umsl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1623&context=dissertation> [žiūrėta 2023 03 26]

ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

1. Buell, T. Anika Nilles kūrinio *Alter Ego* transkripcija, 2015.
2. Buell, T. Benny Greb kūrinio *Grebfruit* transkripcija, 2019.
3. Buell, T. Dennis Chambers *Zildjian LIVE 2020* transkripcija, 2020.
4. Buell, T. Mark Guiliana *Instagram Post from 8.17.2022* transkripcija, 2023.
5. Chan, N. *Nonuplets in Indian Classical Music Rhythms (NINE Subdivisions per Beat!)*, 2021. Vaizdo įrašas. Prieiga per internetą: https://www.youtube.com/watch?v=XXfMBG8vkZI&ab_channel=NeilChanMusic [žiūrėta 2023 04 14]
6. Greb, B. *Grebfruit (Studio Audio)*, 2012. Vaizdo įrašas. Prieiga per internetą: https://www.youtube.com/watch?v=p4YFaQ008AU&ab_channel=joeybmiller [žiūrėta 2023 04 13]
7. Nilles, A. *Alter Ego*, 2014. Vaizdo įrašas. Prieiga per internetą: https://www.youtube.com/watch?v=Zae4Vo6Mx8I&ab_channel=AnikaNilles [žiūrėta 2023 04 02]
8. Taylor, S. *Quintuplet Drum Fill*, 2016. Vaizdo įrašas. Prieiga per internetą: <https://www.drumeo.com/beat/quintuplet-drum-fill-lesson/> [žiūrėta 2023 03 26]
9. Woods, O. *Anika Nilles Drumeo Festival Performance - Drum Transcription*, 2020. Vaizdo įrašas. Prieiga per internetą: https://www.youtube.com/watch?v=Ur1UrzdePJY&t=4s&ab_channel=OllieWoods [žiūrėta 2023 04 12]